

"Arzı şems ile ferşi arş ile kuvvetli bağlayan Kur'an'ın..." ifadesine binaen; arzı şems ile bağlayan o çekim kuvveti gerçekten de Kur'an mı oluyor, yoksa burada bir mecaz mana mı var?

"Allahu a'lem, o tulûun sebab-i zâhirîsi: Küre-i arz kafasının akli hükmünde olan Kur'ân onun başından çıkmasıyla zemin divâne olup, izn-i İlâhî ile başını başka seyyareye çarpmasıyla hareketinden geri dönüp, garptan şarka olan seyahatini irade-i Rabbânî ile şarktan garba tebdil etmekle güneş garptan tulûa başlar."

"Evet, arzı şems ile ferşi Arş ile kuvvetli bağlayan hablullahi'l-metîn olan Kur'ân'ın kuvve-i câzibesini kopsa, küre-i arzın ipi çözülür, başıboş, serseri olup aksiyle ve intizamsız hareketinden güneş garptan çıkar."(1)

Buradaki rabıta ve bağ mecazi anlamda kullanılmıştır. Kur'an şu maddi alemin nuru ve ruhu hükmündedir. Nasıl ruh bedenden çıktığı zaman beden dağılıyor ise, aynı şekilde Kur'an nuru ve ruhu olan İslam insanlığın kalp ve kafasından çıkarsa, kainat gayesiz ve manasız kalacağı için kıyametin kopması kaçınılmaz hale gelir. Yani iman ve ibadet dolaylı olarak varlığın ayakta kalma cazibesini oluşturuyor. Bu manevi nedenler ve cazibeler bittiği zaman maddi cazibenin bir anlamı kalmaz. Zira kıyametin kopmasına gerekçe çıkmıştır. Öyle ise kainatı ayakta tutan güç iman ve ibadetin insanlık içinde bulunmasıdır. Yoksa Kur'an maddi bir güç olup gezegenler arasında bir rabıta olması kast edilmiyor.

(1) bk. [Şualar, Beşinci Şua, İkinci Makam.](#)